

การมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน
โรงเรียนชุมชนประชานิคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1

Participation of stakeholders with developmental desirable features of Chomchan
Prachanikhom School's Student in Chumphon Primary
Educational Service Area Office 1

นารีรัตน์ อินทรวีสัย (Nareerat Intarawisai)*

มณฑา จำปาเหลือง (Monta Jumpaluang)**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการศึกษาในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนชุมชนประชานิคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร 2 คน ครูประจำชั้น 4 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 50 คน เครือข่ายผู้ปกครอง จำนวน 6 คน ของโรงเรียนชุมชนประชานิคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 รวม 62 คน ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมกันกำหนดและสร้างคู่มือพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รวมทั้งส่งเสริมการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนประชานิคม และร่วมกันประเมินผลการดำเนินงาน ดังนี้

1. ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน และเครือข่ายผู้ปกครองของโรงเรียนชุมชนประชานิคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ได้มีส่วนร่วมทุกขั้นตอน คือ การคิด ตัดสินใจ การปฏิบัติและประเมินผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

2. กิจกรรมในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ด้านความรับผิดชอบ คือ กิจกรรมโรงเรียนสวยด้วยมือเรา กิจกรรมส่งงานเบิกบานใจ กิจกรรมร่วมด้วยช่วยกัน และกิจกรรมจิตสาธารณะ คือ กิจกรรมรักศาสนา สะอาดตา กิจกรรมนำเล่นนำเดิน

3. การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ด้านความรับผิดชอบพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทุกคนมีความรับผิดชอบผ่านเกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับดี และด้านจิตสาธารณะ พบว่านักเรียนทุกคนมีจิตสาธารณะผ่านเกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับดี

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

* นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

** อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

Abstract

The purpose of this research: to collaborate with stakeholders with developmental desirable features of Chomchan Prachanikhom School's student in Chumphon Primary Educational Service Area Office 1 The simple group : 2 directors, 4 desirable feathers test instructors, 50 students in Matayom 6, 6 parents network. So 62 people of Chomchan Prachanikhom School's student in Chumphon Primary Educational Service Area Office 1 with The purposive sampling method. The instruments were used in research; interview and handle for holding the activities of developmental desirable features. The data analysis was mean percentage and standard deviation Contest Analysis.

The research results were as follows:

The stakeholders participated to assign and write the handle book that was the developmental desirable features, individual to support the students' activities of Chomchan Prachanikhom School and participate to evaluate the overall operation was as follows:

1. Stakeholders, including administrators, teachers, students and parents of the school community network civil settlement. Under the Office of Elementary Chumphonkhetudomsak 1 have been involved every step of the decision-making practice and evaluate the development of desirable characteristics of students.

2. To develop the desirable characteristics of students. Responsibility is a Grade I with our hands. Send lighthearted activities Community Events And the public is homosexual activities, religious activities play a very clean way.

3. Development of desirable characteristics of students. The responsibility of the students grade 6, everyone is responsible, through the evaluation criteria was good. And the Public Mind Found that all students have passed the evaluation criteria in the public good.

Key words : Participation, stakeholders, desirable features of student

บทนำ

สังคมไทยในปัจจุบันเผชิญกับสภาพปัญหาต่างๆ ทั้งปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง ส่งผลให้เกิดความขัดแย้ง การแตกแยกของคนในชาติ การคอร์รัปชั่น การมีคุณธรรมและจริยธรรมของคนในสังคมลดน้อยลง เนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าของการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย สภาพเศรษฐกิจแบบระบบทุนนิยม ส่งผลให้หลายประเทศรวมทั้งประเทศไทยต้องเร่งพัฒนาตนเองเพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง และสามารถแข่งขันกับนานาประเทศ ดังนั้นการเร่งพัฒนาประเทศและสภาพเศรษฐกิจได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมไทยให้เปลี่ยนแปลงไปจากสังคมที่อยู่ด้วยกันแบบความเอื้ออาทร ช่วยเหลือเกื้อกูลของลักษณะแบบครอบครัวไทยอยู่พร้อมหน้า ปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ ลูก เปลี่ยนเป็นลักษณะครอบครัวเปลี่ยนเป็นครอบครัวเดี่ยว มีค่านิยมทางวัตถุสูง มีการ

เอารัดเอาเปรียบซึ่งกันและกัน มุ่งแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองมากกว่าส่วนรวม เกิดปัญหาหย่าร้าง ปัญหายาเสพติด ปัญหาโรคติดต่อร้ายแรง และปัญหาอาชญากรรม สภาพสังคมขาดการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง และคนขาดความสำนึกต่อส่วนรวมหรือจิตสาธารณะ (มณีรัตน์ นุชชาติ, 2553 : 1)

คุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน อันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น ในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551: 56) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนเป็นลักษณะที่แสดงออกอันเป็นลักษณะเฉพาะประจำตัวของนักเรียนแต่ละคนซึ่งเป็นที่ยอมรับและเป็นที่พึงพอใจของบุคคลทั่วไป ลักษณะที่แสดงออกของแต่ละคนนั้นจะมีความแตกต่างกันออกไปตามสภาพความเป็นอยู่ของสังคม คุณลักษณะที่พึงประสงค์ซึ่งยอมรับในการเป็นปัจจัยสู่ความสำเร็จของชีวิต ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความมีวินัย ความนอบน้อมถ่อมตน ความซื่อสัตย์ ความอดทน ความยุติธรรม และความ پاکเพียร การมีชีวิตอยู่อย่างเรียบง่าย และการปฏิบัติตนต่อผู้อื่นเสมือนปฏิบัติต่อตนเอง (ชูศรี ต้นพงศ์, 2546 : 38) โดยหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ 8 ประการ ได้แก่ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย มีจิตสาธารณะ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551 : 2) และในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ จำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ครูผู้สอน ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง และชุมชนต้องร่วมมือกันปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง จึงต้องพิจารณาถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่สถานศึกษากำหนดให้จัดขึ้น แล้วส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งอาจดำเนินการพัฒนาด้วยวิธีการต่างๆ เช่น 1) บูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ 2) จัดในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 3) จัดโครงการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และ 4) ปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยสอดแทรกในกิจวัตรประจำวัน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551 : 70)

คู่มือเป็นเอกสารที่มีรายละเอียดเสนอแนะแก่ผู้ใช้ให้สามารถเข้าใจแนวทางการใช้ และ ข้อพึงปฏิบัติที่จะช่วยให้การนำเรื่องนั้นไปใช้ตรงตามเจตนารมณ์ (อานวย เกาตระกูล, 2541 : 22) เป็นหนังสือหรือตำราที่เรียบเรียงเนื้อหาสาระจากเอกสารหรือตำราทางวิชาการต่าง ๆ แล้วนำมาเขียนใหม่ เมื่ออ่านแล้วทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำไปใช้ควบคู่ไปกับการดำเนินการที่เกี่วข้องกับเนื้อหาสาระในคู่มือ และได้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย (อนันต์ อนันตสมบูรณ์, 2544 : 39) การจัดทำคู่มือต้องคำนึงถึงความจำเป็น คู่มือมีความสำคัญในการเป็นตัวช่วยให้มีความเข้าใจและสามารถที่จะนำไปปฏิบัติได้ถูกต้อง ในการเขียนคู่มือ ผู้เชี่ยวชาญจะมีส่วนร่วมอย่างมากในการให้คำแนะนำต่าง ๆ เช่น แกไขการยกตัวอย่าง (ศิริบุรณ์ จงวุฒิเวศย์ และมาเรียม นิลพันธุ์, 2542 : 14) คู่มือแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) คู่มือเกี่ยวกับการเรียนการสอนตามหลักสูตรเป็นคู่มือที่เสนอแนะแนวทางหรือเทคนิควิธีการสอน การใช้สื่อ หรือนวัตกรรมที่สัมพันธ์กับรายวิชาหนึ่ง หรือระดับชั้นเรียนต่างๆ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรนั้นๆ เช่น คู่มือรายวิชา คู่มือระดับชั้นเรียน คู่มือการใช้สื่อนวัตกรรมการเรียนการสอน เป็นต้น 2) คู่มือการจัดกิจกรรมการสอนทั่วไป เป็นคู่มือที่เสนอแนะแนวทางหรือเทคนิควิธีการดำเนินการกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้การ

จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรบรรจุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ และเป็นคู่มือที่มีได้เกี่ยวข้องกับเนื้อหาหรือคำอธิบายรายวิชาใดวิชาหนึ่งโดยตรง

ผู้วิจัยในบทบาทที่มีหน้าที่เป็นครูผู้สอนของโรงเรียนชุมชนประชานิคมซึ่งเป็นโรงเรียนขยายโอกาสขนาดกลาง มีนักเรียนเข้าเรียนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 487 คน จากสภาพจริงเชิงประจักษ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแก่นักเรียนของผู้วิจัย พบว่า นักเรียนควรได้รับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ซึ่งมีความสำคัญและสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาของชาติ และสภาพสังคมในปัจจุบันที่เกิดขึ้นดังได้กล่าวมา โดยสร้างการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ในด้านร่วมค้นหาปัญหา วางแผน ลงมือปฏิบัติ และร่วมประเมินผล คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนที่เกิดขึ้นหลังจากที่ได้พัฒนาแล้ว เพื่อนำเสนอหน่วยงานต้นสังกัด ในการกำหนดนโยบายและวางแผนในการพัฒนานักเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติเพื่อการแข่งขันกับนานาประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการศึกษาในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนชุมชนประชานิคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1

วิธีดำเนินการ

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร 2 คน ครูประจำชั้น 27 คน นักเรียน 479 คน เครือข่ายผู้ปกครอง 45 คน ของโรงเรียนชุมชนประชานิคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 รวมทั้งสิ้น จำนวน 553 คน

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง คือ ผู้บริหาร 1 คน และรอง 1 คน รวมผู้บริหาร 2 คน โดยเลือกครูประจำชั้น นักเรียน และเครือข่ายผู้ปกครองของชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 และ 6/2 จำนวน 2 ห้องเรียน แยกออกเป็น ครูประจำชั้นห้องละ 2 คน รวม 4 คน นักเรียนห้องละ 25 คน รวม 50 คน เครือข่ายผู้ปกครองห้องละ 3 คน รวม 6 คน ของโรงเรียนชุมชนประชานิคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 62 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ได้แก่

1. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ศึกษาเอกสารแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการมีส่วนร่วม 4 ขั้นตอนของการวิจัย ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหา ขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินงาน ขั้นตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน และขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล เพื่อนำมาเป็นกรอบในการสร้างข้อคำถาม จัดทำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง นำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา วิเคราะห์หาค่า IOC และปรับปรุงแก้ไขข้อความในแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้เครื่องมือมี

คุณภาพตามเกณฑ์ โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามรายข้อกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการจะวัด (Index of Item-objective congruence: IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00

2. ประเด็นการประชุมสนทนากลุ่ม ศึกษาเอกสารแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการประชุมสนทนากลุ่ม ติดต่อประสานงานและนัดหมายกับผู้ที่เข้าร่วมดำเนินการสนทนากลุ่ม ได้แก่ผู้ดำเนินการสนทนา จะต้องเป็นผู้ที่พูดและฟังภาษาท้องถิ่นได้ ผู้จัดบันทึกจะต้องรู้วิธีการจดบันทึกว่าจดบันทึกอย่างไรจึงจะทันและสามารถเก็บรายละเอียดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ช่วยคือผู้ที่ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกและผู้ร่วมสนทนาได้แก่ ครู นักเรียน และเครือข่ายผู้ปกครอง ต้องดำเนินการในการเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็น และสถานที่ในการดำเนินการประชุม ได้แก่ เอกสารรายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม กล้องถ่ายรูป เครื่องอัดเสียง จากการประชุมสนทนากลุ่ม ทำให้ได้หัวข้อในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์คือ การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบและจิตสาธารณะ และแนวทางกิจกรรมในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์

3. คู่มือ ศึกษาเอกสารแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนและจากการประชุมสนทนากลุ่ม เพื่อจัดทำคู่มือพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมส่งงาน เบิกบานใจ กิจกรรมโรงเรียนสวยด้วยมือเรา กิจกรรมร่วมด้วยช่วยกัน กิจกรรมรักศาสนา สะอาดตา และกิจกรรมนำเล่น นำเดิน และนำคู่มือไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา วิเคราะห์หาค่า IOC และปรับปรุงแก้ไขคู่มือตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้เครื่องมือมีคุณภาพตามเกณฑ์ โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของคู่มือกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการจะพัฒนา (Index of Item-objective congruence: IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้แบบการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยสรุปจากการประชุมกลุ่ม การตอบแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อนำไปใช้ในการสร้างคู่มือพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์

2. การวิเคราะห์ความสอดคล้อง ความเป็นไปได้และความเหมาะสมในการนำคู่มือพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไปใช้ โดยการประชุมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญและหาค่าความสอดคล้องเป็นค่าเฉลี่ย

3. การวิเคราะห์คุณภาพผู้เรียน โดยการนำคู่มือพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไปใช้กับนักเรียนให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมตามคู่มือ สังเกตและประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามแบบประเมินในแต่ละกิจกรรม วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสังเกต ทำการวิเคราะห์ หาค่าเฉลี่ย และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

สรุปผลการศึกษา

จากผลการศึกษาผู้วิจัยนำผลการวิจัยมาสรุปได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหา จากผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยวิธีการใช้แบบสัมภาษณ์ ปรากฏว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต้องการพัฒนาคุณลักษณะอันพึง

ประสงค์ ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ต้องการให้พัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบซึ่งอยู่ในคุณลักษณะอันพึงประสงค์ข้อ 3 ด้านวินัยเกี่ยวกับความรับผิดชอบ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ข้อ 8 ด้านจิตสาธารณะ เพราะสังคมต้องการให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบมากขึ้น เพราะความรับผิดชอบถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นในการทำสิ่งต่างๆ หากขาดความรับผิดชอบแล้วผู้เรียนก็จะเสียในหลายๆ เรื่อง ทั้งเรื่องการเรียนรู้ เรื่องการทำงานและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม นอกจากด้านความรับผิดชอบแล้วยังมีด้านจิตสาธารณะอีกด้านที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต้องการปลูกฝังให้เด็ก เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ดีให้กับนักเรียน

ขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินงาน หลังจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมาร่วมประชุมเพื่อวางแผนการดำเนินงานโดยนำสิ่งที่ร่วมคิดมากำหนดเป็นแผนปฏิบัติการร่วมกัน กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้ส่วนเสียร่วมกันอภิปรายถึงแนวทางในการแก้ไขปัญหาว่าโดยเลือกจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เน้นพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ข้อ 3 ด้านวินัยเกี่ยวกับความรับผิดชอบ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ข้อ 8 ด้านจิตสาธารณะ โดยกำหนดเป็นคู่มือที่มีองค์ประกอบดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 ประกอบด้วย หน้าปก คำนำ สารบัญ คำชี้แจง ขอบเขตเนื้อหา คำแนะนำการใช้คู่มือ และบทนำ องค์ประกอบที่ 2 เนื้อหา ประกอบด้วย บทที่ 1 บทนำ บทที่ 2 บริบทของโรงเรียนชุมชนประชานิคม บทที่ 3 หลักการแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคู่มือ บทที่ 4 หลักการแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ บทที่ 5 ความรับผิดชอบ บทที่ 6 จิตสาธารณะ บทที่ 7 กิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนบทที่ 8 การรายงานผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ องค์ประกอบที่ 3 ประกอบด้วย บรรณานุกรม แบบทดสอบ เฉลย ด้านลักษณะของคู่มือ นำเสนอเนื้อหาอย่างถูกต้อง ชัดเจน โดยบรรจุสาระหรือรายละเอียดตรงกับเรื่องที่ศึกษา มีความเหมาะสมสามารถอ้างอิงหรือนำไปประยุกต์ใช้ได้ และผู้ศึกษามีความเข้าใจตรงกัน สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงหลังจากศึกษาคู่มือทั้งนี้เนื้อหาควรมีรายละเอียดเกี่ยวกับความหมาย แนวทางการสอน แนวทางการจัดกิจกรรม และแนวทางการวัดผลและประเมินผล ด้านรูปแบบของคู่มือ อักษรที่ใช้ควรมีขนาด 16 – 36 point ภาษาที่ใช้เข้าใจง่าย ไม่ควรเป็นภาษาทางวิชาการที่เข้าใจยากเกินไป ลักษณะการจัดรูปเล่มน่าสนใจ และเหมาะสม ใช้สีสันทันตึงงามสะอาดตา ขนาดรูปเล่มไม่เล็กไม่ใหญ่เกินไป ควรมีขนาด กระดาษ A 4 มีแผนภูมิ ตาราง ภาพ และตัวอย่างประกอบเพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ปกควรแข็งแรง ทนทาน สามารถกันฝุ่นละอองและน้ำได้ ควรระบุขั้นตอนและวิธีการใช้คู่มือให้ชัดเจน ด้านการนำไปใช้ พบว่า ส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าครูสามารถนำไปใช้ด้วยตนเอง แนะนำเกี่ยวกับการเตรียมตัวและอุปกรณ์ ด้านระยะเวลาในการจัดกิจกรรมควรเป็น 3 -4 สัปดาห์ ส่วนด้านการวัดและประเมินผลของครูควรประเมินจากแบบทดสอบหลังจากใช้คู่มือเรียบร้อยแล้ว และใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนในส่วน of นักเรียนควรวัดผลประเมินผลระหว่างทำกิจกรรมเพราะจะได้ทราบพฤติกรรมอย่างแท้จริง ด้านข้อเสนอแนะอื่น ๆ วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอในรูปแบบการเขียนพรรณนาความ โดยภาพรวมพบว่า คนส่วนใหญ่ต้องการให้มีตัวอย่างที่ชัดเจนและหลากหลาย สามารถศึกษาและนำมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนรวมทั้งนำมาใช้เป็นแนวทางในการวัดผลประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนได้

ขั้นตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมกันกำหนดและสร้างคู่มือพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รวมทั้งส่งเสริมการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนประชานิคม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

คำนำ

คำแนะนำในการใช้คู่มือ

บทที่ 1 บทนำ ประกอบด้วย ที่มาและความสำคัญ สภาพปัญหาวัตถุประสงค์ของคู่มือ

บทที่ 2 บริบทของโรงเรียนชุมชนประชานิคม ประกอบด้วย ประวัติความเป็นมา วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ กลยุทธ์โรงเรียน ปรัชญาระบบโครงสร้างการบริหาร ข้อมูลนักเรียน ข้อมูลบุคลากร สภาพชุมชน โครงสร้างหลักสูตร ข้อมูลอาคารสถานที่ ข้อมูลด้านงบประมาณ เอกลักษณ์ของโรงเรียนชุมชนประชานิคม อัตลักษณ์ของโรงเรียนชุมชนประชานิคม ผลสำเร็จที่เป็นจุดเด่น และจุดที่ควรพัฒนา แนวทางการพัฒนาในอนาคต

บทที่ 3 หลักการแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคู่มือ ประกอบด้วย ความหมายของคู่มือ ประเภทของคู่มือ องค์ประกอบของคู่มือ ลักษณะของคู่มือที่ดี แนวทางการจัดทำคู่มือ

บทที่ 4 หลักการแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ประกอบด้วย ความหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ความสำคัญคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โครงสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ แนวปฏิบัติในการพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์

บทที่ 5 ความรับผิดชอบ ประกอบด้วย ความหมายความรับผิดชอบ ความสำคัญของความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ ลักษณะของคนที่มีความรับผิดชอบ องค์ประกอบของความรับผิดชอบประเภทของความรับผิดชอบ การปลูกฝังความรับผิดชอบ การประเมินความรับผิดชอบ

บทที่ 6 จิตสาธารณะ ประกอบด้วย ความหมายของจิตสาธารณะ ความสำคัญของจิตสาธารณะ องค์ประกอบของจิตสาธารณะ การพัฒนาจิตสาธารณะ การประเมินจิตสาธารณะ

บทที่ 7 กิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ หลักการและขอบข่ายการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ข้อควรปฏิบัติในการจัดกิจกรรม การประเมินผล

ตารางสรุปการพัฒนาความการพัฒนาความรับผิดชอบและจิตสาธารณะ กิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ

- กิจกรรมโรงเรียนสวดด้วยมือเรา
- กิจกรรมส่งงานเบิกบานใจ
- กิจกรรมร่วมด้วยช่วยกัน

กิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะ

- กิจกรรม รักศาสนา สะอาดตา
- กิจกรรมนำเล่น นำเดิน

บทที่ 8 การรายงานผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

บรรณานุกรม

แบบทดสอบ

เฉลย

ขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล เป็นกระบวนการที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมกัน ประเมินผลการดำเนินงาน

1. สภาพการดำเนินงานเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ และ จิตสาธารณะ ของนักเรียน โรงเรียนมีการดำเนินการ ครูรับผิดชอบไม่เต็มที่เท่าที่ควร การปฏิบัติเป็นหน้าที่ของครูประจำชั้น และฝ่ายส่งเสริมคุณธรรมนักเรียน การวางแผน การปฏิบัติ การแก้ปัญหา และการรายงาน ผลการปฏิบัติงานเป็น หน้าที่ของฝ่ายรับผิดชอบ โรงเรียนมีโครงการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และดำเนินการให้เป็นไปตาม วัตถุประสงค์ของโครงการ มีกฎระเบียบของโรงเรียน เพื่อให้นักเรียน ถือปฏิบัติเป็นแนวเดียวกัน มีข้อตกลงใน ห้องเรียน แหล่งเรียนรู้ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้และเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์เท่าที่ควร ครูพยายามสอน สอดแทรกคุณลักษณะด้านความรับผิดชอบและจิตสาธารณะในกิจกรรมการเรียนรู้ ครูเวร ดูแล ติดตาม ตักเตือน นักเรียนที่แสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และประกาศยกย่องตามแต่กรณีของความดีที่นักเรียนทำ ที่หน้าเสาธง หรือห้องประชุม การเสริมสร้าง คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนด้านความรับผิดชอบของโรงเรียนค่อนข้าง ชัดเจน มีมาตรการ นักเรียนมีเขตรับผิดชอบทุกชั้น มีการเช็คการส่งงาน

2. ปัญหาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบและจิตสาธารณะ ยังมีนักเรียนส่วนหนึ่งไม่รับผิดชอบต่อหน้าที่ ไม่ส่งงาน และไม่มีน้ำใจต่อผู้อื่น

3. ความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการดำเนินงานเสริมสร้างคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ ด้านความรับผิดชอบและจิตสาธารณะ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีความคาดหวังและต้องการ เข้ามามีส่วนร่วมในการ พัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนด้านความรับผิดชอบและจิตสาธารณะ ต้องการให้โรงเรียนปลูกฝังให้นักเรียนมีความรับผิดชอบและจิตสาธารณะ โดยการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ ได้แก่ กิจกรรมส่งงาน เปิกบานใจ กิจกรรมโรงเรียนสวย ด้วยมือเรา กิจกรรมรักศาสน์ สะอาดตา และ กิจกรรมนำเล่น นำเดิน

การอภิปรายผล

การวิจัยการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบและจิตสาธารณะของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชุมชนประชานิคม มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ด้านความรับผิดชอบ ผลการดำเนินกิจกรรม พบว่า หลังดำเนินการตามกิจกรรมผู้วิจัยและกลุ่มผู้ ร่วมวิจัยได้ร่วมกันกำหนดไว้แล้ว ทำให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ ผ่านเกณฑ์การประเมินทุกคน ทุกด้าน ทุก รายการ ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยและกลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้ศึกษาสภาพปัญหาการขาดความรับผิดชอบของนักเรียนจากบุคคล ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย นำมาวิเคราะห์หาสาเหตุเพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนงาน การกำหนดกิจกรรมที่เหมาะสม สามารถดำเนินการให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาค้นคว้าของ มนัส ทศณรงค์ (2548 : 104-105) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยของนักเรียน โรงเรียนอนุบาลหนองกี่ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยของนักเรียน 4 ด้าน คือ ด้านการตรงต่อเวลา ด้านการแต่งกาย ด้านการแสดงความเคารพ และด้านความรับผิดชอบ โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการผลการศึกษา

พบว่า ก่อนดำเนินพัฒนานิยมนักเรียน นักเรียนมาเรียนสาย บางกลุ่มไม่เข้าห้องเรียนส่งงานไม่ตรงเวลา แต่งกายไม่ถูกต้องตามระเบียบ ไม่มีมารยาทในการเคารพครูอาจารย์ไม่ช่วยกันดูแลรักษาความสะอาด เมื่อมีการพัฒนา พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมดีขึ้น แต่ยังมีนักเรียนบางส่วนที่ยังไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้ดีขึ้น จึงนำไปพัฒนาในรอบที่ 2 พบว่า พฤติกรรมนักเรียนดีขึ้นทุกด้าน นักเรียนมีคุณลักษณะด้านการตรงต่อเวลา ด้านการแต่งกาย ด้านการแสดงความเคารพ และด้านความรับผิดชอบดีขึ้น และสอดคล้องกับ แสงอุทัย ว่องไว (2547 : 87) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนบ้านสวนมอญ อำเภอดุสิต กรุงเทพมหานคร เพื่อพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ ผลการศึกษาพบว่า ก่อนดำเนินการนักเรียนขาดความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อหน้าที่ และต่อผู้อื่นและสังคม ผลการดำเนินการโดยใช้กิจกรรมประกวดห้องเรียน สุขภาพดีเด่นและแข่งขันกีฬาภายใน ทำให้นักเรียนเปลี่ยนพฤติกรรมดีขึ้น นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเองต่อหน้าที่และต่อผู้อื่นและสังคมดีขึ้น และสอดคล้องกับผลการศึกษาค้นคว้าของ พรศิริ เรืองโรจน์ (2547 : 69-70) ได้ศึกษาการพัฒนาวินัยนักเรียนโรงเรียนจักราชราษฎร์สามัคคี อำเภोजักราช จังหวัดนครราชสีมา เพื่อพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ ผลการศึกษาพบว่า ก่อนดำเนินการนักเรียนไม่ตั้งใจเรียน หยอกล้อกันในห้อง ไม่ส่งการบ้าน นักเรียนไม่ช่วยกันรักษาความสะอาดห้องเรียนและบริเวณโรงเรียน ไม่ดูแลรักษาอุปกรณ์ของโรงเรียนทำลายสมบัติของโรงเรียน ผลการดำเนินการโดยใช้กิจกรรมตาวีเศษ ความรู้คู่คุณธรรม และกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด ทำให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเองมากขึ้นทั้งด้านการเรียนตั้งใจเรียน ไม่หยอกล้อกัน กระตือรือร้นในการทำงานที่ครูมอบหมาย การแต่งกาย การรักษาความสะอาดห้องเรียนและบริเวณโรงเรียน ทำความสะอาดห้องเรียนก่อนกลับบ้าน ทั้งชายและหญิง

2. ด้านจิตสาธารณะผลการดำเนินกิจกรรม พบว่า หลังดำเนินการตามกิจกรรมผู้วิจัยและกลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้ร่วมกันกำหนดไว้แล้ว ทำให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อผ่านเกณฑ์การประเมินทุกคน ทุกด้าน ทุกรายการ ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยและกลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้ศึกษาสภาพปัญหาการขาดความรับผิดชอบของนักเรียนจากบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย นำมาวิเคราะห์หาสาเหตุเพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนงาน การกำหนดกิจกรรมที่เหมาะสมสามารถดำเนินการให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาค้นคว้าของพิริยา นิลเนตร (2550 : 74-75) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้เยาวชนเกิดจิตสำนึกสาธารณะ ได้แก่ คุณธรรมจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ คุณธรรมจริยธรรมด้านความกตัญญูต่เวที พฤติกรรมการสอนของครู คุณธรรมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัย ความฉลาดทางอารมณ์ การเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและปัจจัยที่ส่งเสริมให้เยาวชนมีจิตสำนึกสาธารณะต่ำได้แก่การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยละเลยซึ่งปัจจัยดังกล่าวล้วนแล้วแต่มีจุดกำเนิดจากครอบครัวและสอดคล้องกับผลการศึกษาของศิริ แคนสา (2551 : 137) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนคอนสวรรค์ พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้วิธีทัศน์พฤติกรรมแม่แบบประกอบการเรียนรู้ และใช้สถานการณ์จำลอง มีความรู้ความเข้าใจเชิงจิตสำนึกสาธารณะ การใช้เหตุผลในการตัดสินใจเชิงจิตสำนึกสาธารณะ และพฤติกรรมเชิงจิตสำนึกสาธารณะ เพิ่มขึ้นจากก่อนเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกรมสามัญศึกษา (2544 : 55-60) ที่สรุปว่าจัดกิจกรรมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม โดยวิธีการสอดแทรกในการสอนรายวิชาต่าง ๆ ได้แก่

การสอดแทรกในการนำเข้าสู่บทเรียน การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม โดยตรงเป็นส่วนประกอบสำคัญในการจัดการศึกษาที่มุ่งให้เป็นคนดีซึ่งในการจัดการในการเรียนการสอน โดยปราศจากการให้นักเรียนได้ประสบการณ์ตรงย่อมไม่บรรลุวัตถุประสงค์เท่าที่ควร เพราะเป็นคุณลักษณะระดับจิตพิสัย กล่าวคือ ต้องให้ผู้เรียนนำไปใช้จนเป็นลักษณะนิสัย ดังนั้นจึงจำเป็นต้องให้มีการฝึกประสบการณ์ตรงแก่นักเรียน

โดยสรุป ผลจากการพัฒนาการดำเนินงานตามกิจกรรมดังกล่าวเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาทั้งในตัวครูผู้ดำเนินงาน และนักเรียนผู้ปฏิบัติงานด้วยกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทำให้นักเรียนมีจิตใจที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนอาสาดูแลรับผิดชอบสมบัติส่วนรวม มีการใช้อย่างสมบัติของส่วนรวมอย่างเห็นคุณค่า ใช้อย่างทะนุถนอม รู้จักการแบ่งปันโอกาสในการใช้ของส่วนรวมให้ผู้อื่น เมื่อเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ปัญหาที่เกิดการเอารัดเอาเปรียบคนอื่น ปัญหาการทำลายสาธารณะสมบัติต่าง ๆ จะลดลงการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน และประโยชน์พวกพ้องก็จะลดน้อยลง และจะนำมาสู่สังคมที่พัฒนาขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ผู้วิจัยได้ดำเนินการสรุปแนวคิด และเสนอในรูปของข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะบางประการดังนี้

1. การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน สามารถพัฒนาให้เพิ่มขึ้นได้ ดังนั้น คู่มือพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน น่าจะเป็นคู่มืออย่างหนึ่งที่ครู และบุคคลที่เกี่ยวข้องจะนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน โดยพิจารณาใช้ตามความเหมาะสม
2. ครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้อง ที่จะนำคู่มือพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ไปใช้พัฒนาผู้เรียน ควรได้ศึกษาคู่มือครู การจัดเตรียมสถานที่ การเตรียมสื่อการเรียนการสอน ก่อนลงหลักกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนของนักเรียนและเตรียมตัวให้พร้อมทุกครั้ง
3. การนำคู่มือพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนของนักเรียนไปใช้ ครูควรพิจารณาถึงความเหมาะสมของระยะเวลาในแต่ละช่วง และครูควรดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิดทุกกลุ่มและพยายามให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมมากที่สุด
4. ครูสามารถนำ กิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ที่อยู่ในคู่มือพัฒนา พัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ไปใช้ให้เหมาะสมกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เป็นปัญหาของนักเรียน
5. ครูและผู้เกี่ยวข้อง ควรตระหนักถึงความสำคัญ และส่งเสริมสนับสนุนในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โดยการจัดกิจกรรมให้หลากหลาย เทคนิคที่นำมาใช้ควรเป็นเทคนิคที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจที่จะเรียนรู้ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเหมาะสมกับสถานการณ์ สภาพแวดล้อม และตัวบุคคลที่จะพัฒนา

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบผลของการใช้คู่มือพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักเรียนกับการสอนปกติ ว่าวิธีใดส่งผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนมากที่สุด
2. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรจัดกิจกรรมพัฒนา ให้มีความน่าสนใจ อาจใช้รูปภาพต่างๆ มาเป็นส่วนประกอบของคู่มือ เพื่อให้ครูมีความสนใจ ทำให้นักเรียนไม่รู้สึกเบื่อหน่ายที่จะต้องปฏิบัติ
3. ควรมีการติดตามผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน หลังจากใช้คู่มือพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไปแล้ว เพื่อศึกษาว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใด

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรมสามัญศึกษา. (2544). เอกสารคู่มือระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ขึ้นพื้นฐานของโรงเรียนเครือข่าย.
- ศิริบุญ จงวุฒิเวศย์ และมาเรียม นิลพันธ์ (2542). รายงานการวิจัย การศึกษาและจัดทำคู่มือ ปฏิบัติงานอาสาสมัครท้องถิ่นในการดูแลรักษามรดกทางศิลปวัฒนธรรม (อส.มส.).วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชูศรี ตันพงศ์. (2546). ประเมินพัฒนาการ: มิติใหม่แห่งการพัฒนาศักยภาพผู้เรียน. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี-สมญาต์วงศ์.
- พรศิริ เรืองโรจน์. (2547). การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนจักราชราษฎร์สามัคคี อำเภोजักราช จังหวัดนครราชสีมา. รายงาน การศึกษาค้นคว้าอิสระ สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พิริยา นิลเนตร. (2550). ปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสำนึกสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- มณีนรัตน์ นุชชาติ. (2553). ปัจจัยสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่ส่งผลต่อพฤติกรรมด้านจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มนัส ทัศนรงค์. (2548). การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยของนักเรียน โรงเรียนอนุบาลหนองกี่ อำเภอนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศิริ แคนสา. (2551). การพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนคอนสวรรค์ . วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- แสงอุทัย ว่องไว. (2547). การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนบ้านสวนมอญ อำเภोजัตุรพัตร์พิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด. รายงานการศึกษา สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.**

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

อนันต์ อนันตสมบูรณ์. (2544). **การสร้างคู่มือบำรุงรักษาเครื่องกำเนิดไฟฟ้าสำรอง สำหรับพนักงานช่างเทคนิค ของฝ่ายโทรศัพท์นครหลวง องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย. ปรินท์งานพิมพ์การศึกษา**
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อำนาจ เถาตระกูล. (2541). **คู่มือการเขียนแผนการสอนเพื่อนำไปสู่การประกันคุณภาพอาชีวศึกษา. เชียงใหม่.**